

Prøver – Evaluering – Undervisning Tysk

maj-juni 2009

Ved fagkonsulent Lore Rørvig

Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen

Kontor for Afgangsprøver, Test og Evalueringer

Indhold

INDLEDNING.....	4
PRØVERNE I MAJ-JUNI 2009.....	4
Tysk som tilbudsfag i 9. klasse	4
Tysk som valgfag i 9. klasse	4
Tysk i 10. klasse	5
Prøverne til næste år	5
FSA.....	5
FS10.....	5
FSA.....	6
FSA, DEN SKRIFTLIGE PRØVE.....	7
Hæfte 1.....	7
Hæfte 2	8
Vurdering.....	9
FSA, DEN MUNDTLIGE PRØVE	10
Tekstopgivelser	10
Temaer.....	12
Det selvvalgte emne.....	12
Elevens tekstopgivelser	16
Manglende disposition.....	17
Redegørelsen	17
Lodtrækning	18
Prøveoplæg	20
Prøveforløbet	22
Karakterfastsættelsen	22
Tjekliste	23
Fagkonsulentens konference	24
TAK TIL CENSORERNE	24
FS10.....	24
FS10, DEN SKRIFTLIGE PRØVE.....	24
Omfang af besvarelserne	26
It.....	27
Sprogrigtighed	28
FS10, DEN MUNDTLIGE PRØVE	30
Prøvens form.....	30
Tekstopgivelser	30
Prøveoplæggene	31

Undervisningen	31
TAK TIL CENSORERNE	33
DEN NYE PRØVE PÅ FS10-NIVEAU	33
Den skriftlige prøve FS10	34
Den mundtlige prøve FS10	35
FÆLLES MÅL 2009	36
Slutmål efter 9. klassetrin	37
IT	39
It ved prøverne	39
It i undervisningen	40

Indledning

Dette års hæfte ser tilbage på sidste års prøver - evaluering - undervisning. På baggrund af prøveresultaterne gøres der status på undervisningen, og på hvordan det står til med at nå fagets slutmål. Denne evaluering giver igen nogle fingerpeg, som kan sætte deres præg på undervisningen. Målet er at få viden om, hvad status for faget er, og inspiration til, hvad vi skal arbejde mere med, og forhåbentligt også, hvordan vi kan gøre undervisningen i tysk mere spændende og vedkommende for eleverne og os selv, så faget tysk blomstrer og er et fag, som eleverne er glade for.

Hæftet er lavet på baggrund af de beskikkede censorers indberetning fra prøverne i det ganske land. Tak for jeres store og seriøse arbejdsindsats igen i år!

Prøverne i maj-juni 2009

Tysk som tilbuds-fag i 9. klasse

Til FSA 2009 var **den obligatoriske udtræksprøve** igen udelukkende mundtlig. Der bliver flere og flere lærere, der har gjort sig erfaringer med denne prøveform. Men da faget er et udtræksfag, vil der over en årrække stadig være lærere, som, selvom de har forberedt prøven sammen med deres elever, ikke får den praktiske erfaring med at gennemføre den. Forberedelsen af prøven er et stort arbejde, og det er dejligt at se det store engagement, som lærerne lægger i arbejdet med at få prøven til at lykkes for deres elever. Der dukker stadig tvivlsspørgsmål op undervejs, som de fleste lærere løser ved at kontakte kollegaer eller mig, deltage i kurser og ikke mindst stille spørgsmål i SkoleKom-konferencen. En stor tak til alle, der udveksler erfaringer og ideer i den konference. Det er guld værd!

Tysk som valgfag i 9. klasse

Har eleverne tysk som valgfag, vælger de selv, om de vil gå op til en mundtlig og/eller en skriftlig prøve. Den mundtlige prøve er den samme som til tysk som tilbuds-fag. Den skriftlige prøve varer tre timer og falder i to dele. En prøve i de receptive færdigheder, lytning og læsning, og en prøve i de produktive færdigheder, sprog og sprogbrug og skriftlig fremstilling.

Tysk i 10. klasse

Prøveformen for FS10 til maj-juni prøven 2009 blev i denne form anvendt for sidste gang. Den mundtlige prøve består af elevens redegørelse for indholdet af en lyttetekst og en ekstemporaltekst inden for et fælles tema, som eleven har 20 minutter til at sætte sig ind i. Derefter fortsætter prøven med en samtale, som har udgangspunkt i det samme tema. I den skriftlige prøve vælger eleven blandt tre skriftlige oplæg. Det er en prøve i skriftlig fremstilling, selvom der også her prøves andre færdigheder.

Prøverne til næste år

Til næste år, i skoleåret 2009/2010, sker der ændringer i prøverne på FS10-niveau. Der er ingen ændringer på FSA-niveau.

FSA

Udtræksprøverne på FSA-niveau vil også i det kommende skoleår, 2009/2010, udelukkende være mundtlige.

FS10

Den nye prøve på FS10-niveau ligner den prøveform, som vi nu kender fra 9. klasse. I juni 2009 kom der en ny prøvebekendtgørelse, som ligger her:

www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=126049.

Den nye prøvevejledning findes her:

www.skolestyrelsen.dk/skolen/afsluttende%20proever/2%20fagene/~media/Styrelsen/afsluttendeproever/pdf/Proevevejledninger/Proevevejledninger%202009/Tysk.ashx

Prøven efter 10. klasse er, som den altid har været, frivillig. Men eleven kan ikke længere vælge at gå op til FSA i stedet for til FS10 i tysk. Eleverne kan nemlig ikke længere gå op til FSA-prøver, der er udtræksprøver. Og tysk hører til udtræksprøverne i den humanistiske fagblok.

Den nye mundtlige prøve

Prøven er todelt. Første del af prøven består af elevens redegørelse for et selvvalgt emne på baggrund af en godkendt disposition. Eleven må medbringe dispositionen til prøven.

Anden del af prøven består af en samtale mellem eleven og eksaminator med udgangspunkt i elevens redegørelse for det selvvalgte emne, der udbredes til at omfatte det lodtrukne overordnede tema.

Tidligst 10 dage før den skriftlige prøve trækker eleverne lod mellem årets overordnede temaer. Inden for det lodtrukne overordnede tema vælger eleven i samråd med læreren et selvvalgt emne, som han eller hun vil fordybe sig i, og som danner grundlag for den mundtlige prøve.

Prøven foregår på tysk og varer 20 minutter inklusive votering. På baggrund af en helhedsbedømmelse gives der en karakter. Der er ingen forberedelsestid til prøven.

Den nye skriftlige prøve

Den skriftlige prøve indeholder opgaver inden for:

1. sprog og sprogbrug
2. skriftlig fremstilling

Til besvarelsen af opgaven i skriftlig tysk er der afsat tre timer. Eleverne kan selv disponere over tiden, men det anbefales, at der bruges en halv time på prøven i sprog og sprogbrug.

Der kan være sammenhæng mellem de to dele. Her kan man finde prøveterminerne for de skriftlige prøver i skoleåret 2009-2010:

www.skolestyrelsen.dk/skolen/~media/Styrelsen/afsluttendeproever/pdf/Information/Prøveplan%202009%202010%20ny%20version.ashx

FSA

Siden skoleåret 2006/2007 har prøven på FSA-niveau været obligatorisk. Tysk hører til udtræksfagene i den humanistiske fagblok. Og 20 % af alle klasser kan blive udtrukket i 2. fremmedsprog. Udtræksprøven for 2. fremmedsprog var i skoleåret 2008/2009 mundtlig.

FSA, den skriftlige prøve

Denne prøveform har i år kun kunnet vælges af elever med tysk som valgfag.

Prøven består af fire dele og varer i alt tre timer. Til prøven udleveres to hæfter. Hæfte 1 består af opgaver i lytning og læsning. Hæfte 2 består af opgaver i sprog og sprogbrug og en opgave i fri skriftlig fremstilling.

Hæfte 1

Til løsning af opgaverne i hæfte 1 har eleverne en time. Opgaverne løses uden hjælpemidler.

Opgaven i lytning/Hören

Denne del af prøven varer 20 minutter. Skolen får sammen med hæfterne tilsendt en cd.

Denne cd afspilles under prøven for alle eleverne på en gang. Lyttedelen består af tre opgaver, der i år havde form af en reportage og to interview. Opgaverne skulle løses som multiple-choice-opgaver. Eleverne hører hver lyttesekvens to gange. På cd'en er der indlagt pauser til læsning og afkrydsning.

Lyttesekvenserne var i år:

- A) Ein außergewöhnliches Mädchen. Vi hører om Kim Große, der er Tysklands yngste pilot, og om hendes planer for fremtiden.
- B) Mein Wochenende. Anna og Oliver fortæller om deres weekendaktiviteter.
- C) Thema Freie Zeit – Sport. Vi hører et interview med to elever. De fortæller om deres holdninger til selv at dyrke sport og at se sport i fjernsynet.

Karakteren 12 kunne opnås ved at løse mindst 18 ud af 20 opgaver rigtigt.

Opgaven i læsning/Lesen

Denne opgave varer 40 minutter. Læsedelen består af tre opgaver:

- A) Kurze Informationen. Det er en opgave i multiple-matching. Eleven skal kombinere korte tekster med en overskrift. Der er en overskrift for meget.

- B) Dinge, die mir wichtig sind. Det er endnu en opgave i multiple-matching. Eleverne skal kombinere en kort indholdsbeskrivelse (der er en for meget) med en tekst. Her skal eleven læse efter hovedindholdet i en tekst.
- C) Schulen gegen Mobbing. Det er en længere tekst på knap to normalsider. Opgaven er her, at eleven skal læse efter specifikke detaljer i teksten. Opgaven løses ved hjælp af multiple-choice.

Karakteren 12 kunne opnås ved at løse mindst 18 ud af 20 opgaver rigtigt.

Hæfte 2

Til løsningen af opgaverne i hæfte 2 har eleverne to timer. Der er ikke afsat præcist, hvor lang tid eleverne skal bruge på de to dele, men det anbefales, at eleven højst bruger 30 minutter til sprog og sprogbrugsopgaven. Til løsningen af opgaverne i hæfte 2 må der bruges følgende hjælpemidler: ordbøger, grammatiske oversigter, elektroniske hjælpemidler som stave- og grammatikkontrol på computeren. Der må ikke være adgang til internettet.

Opgaven i sprog og sprogbrug

Denne del af prøven består af tre dele. Der er ikke afsat et bestemt tidsforbrug:

- A) Denne opgave er en ordbogsøvelse, hvor det gælder om at udfylde hullerne i en tekst.
- B) I denne opgave skal eleverne rette syv understregede fejl i en tekst. Opgaven indeholder forskellige fejltyper: stavefejl (herunder stort begyndelsesbogstav), kongruensfejl, fejl i verbets form.
- C) I denne opgave skal eleverne sætte den rigtige grammatiske bøjningsform af et ord ind i en sætning, så sætningen bliver korrekt. Det er en-multiple-choice-opgave, hvor eleven kan vælge mellem fire bøjningsformer. Ordene tilhørte ordklasserne verbum, possessiv pronomen, bestemt og ubestemt artikel.

Karakteren 12 kunne opnås ved at løse mindst 18 ud af 20 opgaver rigtigt.

Opgaven i skriftlig fremstilling

Til denne opgave er der i modsætning til FS10 kun et oplæg. Det anbefales, at opgaven har en længde på 200-300 ord. Man kan synes, at det ikke er ret meget. Men eleverne har kun 90 minutter, og det er vigtigt, at de bruger noget af tiden til at rette deres opgave ordentligt igennem. Kvalitet er bedre end kvantitet, dog gælder det for karaktergivningene her som i FS10, at det skal være en helhedsvurdering.

Eleverne skulle under overskriften ”Ein Jahr im Ausland?” svare på et stillingsopslag. Med oplægget fulgte en boks med mulige punkter, som man kunne komme ind på i sin jobansøgning.

Nogle censorer gav udtryk for, at kvaliteten i de skriftlige opgaver var meget svingende. Ikke alle elever benyttede sig af det ordforråd, som oplægget forærede. Andre censorer kommenterede således: ”Oplægget er udmærket, og alle elever har kunnet tage fat.”

Vurdering

Karakteren for den skriftlige prøve sammensættes af fire enkeltkarakterer.

Til hvert prøvesæt laves der et facitark til de første tre opgaver. Efter en forcensur, som kræver, at der rettes et antal opgaver, udfærdiges der en rettevejledning med facit og en omsætningstabel, som lægges på Skolestyrelsens hjemmeside, www.skolestyrelsen.dk, under fanebladet Censur. Det sker som regel cirka 14 dage efter prøvens afholdelse. I år har der igen været så få opgaver, at omsætningstabellen er baseret på et skøn.

Den sidste karakter baseres på en beskikket censors og en kommunal censors vurdering. Disse to skal være enige om den endelige karakter, inden de sender en enslydende karakterliste tilbage til skolen. Derfor er det af yderste vigtighed, at skolerne oplyser den beskikkede censor om den kommunale censors e-mail-adresse og telefonnummer. Det er den beskikkede censor, der tager initiativ til at kontakte sin kollega.

FSA, den mundtlige prøve

Udtræksprøven i skoleåret 2008/2009 var udelukkende mundtlig. For mange lærere var det dog stadig første gang, de skulle have elever op efter denne prøveform. Censorerne har meldt tilbage, at rigtig mange lærere var utrolig velinformerede og havde helt styr på prøveformen. Men desværre var der også lærere, for hvem det ikke var tilfældet. Jeg henviser her til prøvevejledningen, som ligger på skolestyrelsens hjemmeside. Her ligger altid den nyeste udgave:

www.skolestyrelsen.dk/skolen/afsluttende%20proever/2%20fagene/~media/Styrelsen/afsluttendeprøver/pdf/Proevevejledninger/Proevevejledninger%202009/Tysk.ashx

Prøven er todelt og består af elevens redegørelse for et selvvalgt emne ud fra årets overordnede temaer. Derefter trækker eleven et oplæg til samtale med et igangsættende spørgsmål. Disse spørgsmål skal tage udgangspunkt i et andet af årets overordnede temaer end det, eleven har valgt at fordybe sig i. Prøven varer 20 minutter. Der er ingen forberedelsestid.

Tekstopgivelser

I prøvebekendtgørelsen står der, at der til den mundtlige del af prøven skal opgives et alsidigt sammensat stof inden for fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder. Opgivelserne skal omfatte 30-40 normalsider af passende sværhedsgrad.

I sammenhæng med den nye prøveform, betyder det, at det er den enkelte elevs opgivelser, der skal have et omfang på 30-40 normalsider. Tekstopgivelserne består af klassens fælles opgivelser fra årets pensum plus elevens egne opgivelser til det selvvalgte emne. Det betyder i praksis, at klassens fælles opgivelser skal holde sig inden for 30-32 sider. Så er der stadig plads til elevens egne opgivelser. I vejledningen står der ikke længere angivet et cirkatal.

Tekstopgivelserne skal omfatte både skønlitteratur og sagprosa. Herudover opgives ikke-skrevet materiale, for eksempel billeder, lyd og film (audiovisuelle medier).

De fleste lærere havde sammensat deres tekstopgivelser meget alsidigt. En censor skriver: ”Gode og varierede tekstopgivelser fra lærebogssystemer, artikler fra blade, blandt andre Juma. Der er opgivet en del film, for eksempel Die Mauer, Das Leben der Anderen, Der Untergang, Goodbye Lenin.

Men der drysses også lidt malurt i bægeret, når en anden censor skriver: ”Stor forskel i alsidighed: fra det meget varierede og spændende udvalg til det ”tyndest” tænkelige. Fra mange kilder til en enkelt lærebog.”

Og tekstopgivelserne er vigtige. Ikke alene danner de grundlag for det ordforråd, som eleverne skal tilegne sig i forhold til de overordnede temaer; men tekster i bred forstand er i høj grad med til at motivere eleverne i arbejdet med det tyske sprog og tysktalende landes kultur- og samfundsforhold. Det er ligeledes vigtigt, at vi i tysktimerne inddrager aktuelt stof.

I det sidste PEU-hæfte nævnte censorerne, at film ikke blev brugt i den udstrækning, man kunne ønske sig. På kurser om prøven samlede vi efterhånden en lang liste af film, som mange lærere bruger i undervisning. Den kommer her som inspiration:

Crazy, Das Leben der Anderen, Der Untergang, Die fetten Jahre sind vorbei, Die Frau am Checkpoint Charlie, Die Welle, Die Wolke , Ein Sommermärchen, Engel und Joe, Fickende Fische, Good bye Lenin, Herz im Kopf, Im Juli, Jenseits der Stille, Kebab Connection, Knallhart, Krabat, Kroko, Kurz und gut macht Schule, Lola rennt, Neger, Neger, Schornsteinfeger, Schicksalsspiel, Schwarzfahrer, Sommersturm, Sonnenalle, Sophie Scholl, Yasemin.

Det er mit indtryk, at www.youtube.com bliver brugt flittigt af mange lærere, som på denne måde inddrager aktuel tysk musik i deres undervisning.

Endelig skal man huske, at elever kan gå op efter individuelle tekstopgivelser. Det er der dog ikke ret mange, der benytter sig af.

Obs! Inden tekstopgivelserne sendes til censor, skal de være underskrevet af skolens leder.

Temaer

Der skelnes mellem klassens overordnede temaer og elevens selvvalgte emne.

Alle lærere ordner årets stof i overordnede temaer. De fleste opgiver fra fire til fem temaer, og det er passende. Det ene tema falder jo væk, når der skal trækkes lod til samtalen.

Derfor er tre overordnede temaer for lidt. Og med flere end fem temaer er det svært for eleverne at beherske det ordforråd, de skal beherske under samtalen.

Ifølge censorerne var årets overordnede temaer koncentreret om de nære emner. Især dominerede temaet Jung sein. Deres kommentar dertil var, at dette tema nok er lidt for bredt, og nogle censorer foreslår temaet vinklet, for eksempel Jung und unsicher, Jugendliche – Eltern und Probleme, Mode und Trend, eller lignende. Derudover var hyppige temaer, blandt andre Reisen, Freizeit, Sport, Musik, Zukunft, Deutschland, Freundschaft osv.

Når man vælger årets temaer, er der flere aspekter at tage med ind i overvejelserne:

- Temaerne skal være vedkommende for eleverne.
- Temaerne skal kunne inspirere til selvvalgte emner.
- Temaerne skal kunne inddrage kultur og samfundsforhold fra tysktalende lande.
- Temaerne skal ikke kræve et ordforråd, der er for specielt og vanskeligt.
- Eleverne skal have medindflydelse på valg af temaerne.
- Lærerne skal kunne finde tekster (i bred forstand) til temaet, som har en fornuftig sværhedsgrad.

Det selvvalgte emne

Elevens emne skal tage afsæt i et af årets overordnede temaer. Det er vigtigt, at eleven vælger et emne, som han eller hun har interesse for og lyst til at fordybe sig i. Der må gerne være flere elever, der vælger det samme emne og arbejder sammen om det. De går til prøve hver for sig.

Dispositionen

I prøvevejledningen står der: ”Til den første del af den mundtlige prøve udarbejder eleven en disposition, som skal tjene som udgangspunkt for redegørelsen.” Denne del af forberedelsen til prøven er årsag til mange spekulationer, og der er stadig mange usikkerhedsmomenter forbundet med dispositionen. Men de fleste lærere har styr på det, og de fleste dispositioner levede op til de krav, der stilles i prøvevejledningen.

Der er dog desværre ofte problemer med elevens egne tekstopgivelser. Som en censor skriver: ”Rigtig mange steder mangler der oplysninger om kilden og angivelse af normalsider.”

Der står i vejledningen, at eleven vælger tre til fem punkter, som de vil uddybe i deres selvvalgte emne. Til hvert punkt kan eleven skrive nogle stikord som hjælp. Men man skal passe på, at der ikke er for mange stikord eller lange sætninger. For mange stikord skaber let forvirring i stedet for overblik, eller også kan eleven blive alt for bundet af dispositionen, som ikke må bære præg af oplæsning.

En censorkommentar: ”Der er stor forskel på længden og omfanget af dispositionen – lige fra ganske få ord til længere formuleringer.”

Den færdige disposition skal underskrives af både elev og lærer og sendes senest 14 dage før prøven til censor. Med sin underskrift godkender læreren dispositionen. Og læreren kan kun godkende dispositionen, hvis den er i orden rent formelt. Det vil sige, at dispositionen skal opfylde de i prøvevejledningen angivne krav. Det er alene denne underskrevne disposition, som eleven må medtage til prøven.

Der er dispositioner, der ser sådan ud:

Unser Thema

Die Wende

Mein Thema

Die DDR

Warum habe ich dieses Thema gewählt: Die Geschichte ist ganz neu, und es ist ein spannendes Thema.

- Die Gründe zu Deutschlands Aufteilung
 - der kalte Krieg
- Die Verhältnisse in der DDR
- Fluchtversuche
 - ein Fluchtversuch als Beispiel
- Texte
www.de.wikipedia.org/wiki/Kalter_Krieg 4,5 ns

Unterschrift

Unterschrift

Det ser sådan set korrekt ud. Dispositionen opfylder kravene, men de fleste elever vil til sådan et tema have brug for flere stikord, der hjælper dem til at komme videre.

Mange elever har ikke nok i så få stikord, som vi ser i denne disposition. Men selvfølgelig skal der heller ikke stå for meget, da eleven kan komme til at læse op i stedet for.

Så er der mere hjælp at hente i denne disposition:

Unser Thema

Rassismus

Mein Thema

Rassismus in den USA, Deutschland und
Dänemark

Warum habe ich dieses Thema gewählt: Ich finde Rassismus interessant. Die Leute zeigen ihre Haltung auf verschiedene Weise.

1. Geschichtliche Beispiele

KKK in Mississippi in den USA

Konzentrationslager im Dritten Reich

2. Rassismus in Deutschland

Die Türken

Ali Osdemir – Hass und Neonazis

Morddrohungen und Mordversuche

Deutsche Schüler helfen

Projekt und Aktionstage - Theaterstücke und Konzerte

3. Das Haus in Mölln

Brandanschläge von Neonazis 23.11.92

von 91 – 93

Mölln –keine spontane Aktion

4. Rassismus in Dänemark

Die Mohammedkrise 30. September 2005

Die Imame Ahmand Abu Laban und Ahmad Akkari

Rocker gegen Einwanderer

Mein Bruder ein Rassist?

Respekt

Die Quellen:

www.de.wikipedia.org/wiki/Ku-Klux-Klan 0,7 ns

Die Hasenjagd – ein Film

www.youtube.com/watch?v=14U5NqNsg2k 0,2 ns

Schulen gegen Ausländerfeindlichkeit 0,8 ns

www.de.indymedia.org/2007/11/199902.shtml 0,9 ns

www.de.wikipedia.org/wiki/Das_Gesicht_Mohammeds 1,2 ns

Unterschrift

Unterschrift

Elevers tekstopgivelser

Et af kravene til dispositionen er, at eleven anfører sine kilder, og hvor mange normalsider hver tekst fylder. På disposition 2 om racisme mangler der for eksempel to kildeangivelser. Et krav til kilderne er også, at de skal være tysksprogede. Det kan være, at eleven har læst/skimmet mange flere tekster om emnet (også på andre sprog end tysk) end til sidst opgivet på dispositionen. Det er en helt naturlig proces, når man vil finde de rigtige tekster, som man vil basere sit selvvalgte emne på. En elev kan heller ikke bruge sig selv som kilde. Men eleven må gerne inddrage sine egne erfaringer under selve redegørelsen eller bruge det som et punkt på dispositionen.

Der er også et krav om, at elevens tekster, ligesom det fælles pensum, skal afspejle, at der er blevet arbejdet med forskellige typer tekster (mindst to). En elev må gerne bruge tekster fra det fælles læste pensum som kilde. Og det betyder, at kilden både kan stå på listen over det fælles opgivne stof og på elevens egen litteraturliste.

Det er en god ide at bede eleven om en elektronisk kopi af samtlige kilder, for hvis man ikke har elevens disposition i elektronisk form, kan det være besværligt at skrive de lange internetadresser af.

Det er et stort arbejde for lærerne at vejlede eleverne i deres valg af tekster. Men der er mange muligheder for at hente hjælp. Man kan for eksempel kigge i:

- lærebogssystemer for 8.-10. klassetrin
- tekstantologier
- gamle lytteøvelser og ekstemporalteksster, så længe de ikke er alt for forældede
- Juma på nettet: www.juma.de
- Goethe Instituttets sider
- forskellige sider på nettet, for eksempel www.seitenstark.de, som er en samling gode børne- og ungdomssider med faglitteratur og skønlitteratur
- www.sin-net.de/sin-net/Empfehlungen/empfehlungen/internet/Kinder.htm, som også indeholder rigtig mange gode sider

- Wikipedia, der egner sig til helt specifikke faktuelle oplysninger, som leveres i faktaboksene til højre
- alle de gode ideer, der er samlet i SkoleKom-konferencen og på EMU'en.

Manglende disposition

Der står i vejledningen: Alle elever skal aflevere en disposition. Det er lærerens opgave at sørge herfor. Fremstillingen af dispositionen kan i nogle tilfælde kræve megen hjælp fra lærerens side. Hvis en elev efter denne hjælp skulle undlade at aflevere sin disposition, skal eleven alligevel til prøve. Prøven aflægges i dette tilfælde uden den støtte, en skriftlig disposition giver.

Selvom dispositionen ikke indgår i vurderingen, så må det anses for yderst vanskeligt at lave en god fremlæggelse uden disposition. Ifølge censorerne drejer det sig om få elever, der ikke har afleveret en disposition. Det er en god ide, at læreren i disse tilfælde er informeret om, hvilket emne eleven vil redegøre for.

Redegørelsen

Redegørelsen skal vare cirka fem minutter, men det er ikke alle elever, der er i stand til at bruge de fulde fem minutter. Censorerne beretter også om elever, som tydeligvis ikke har forberedt sig godt nok. Men går en elev i stå, så er der hjælp at hente hos eksaminatoren, som prøver at hjælpe eleven videre. Ellers er tilbagemeldingen fra censorerne positiv, og de giver udtryk for, at denne første del af prøven generelt forløber rigtig fint.

Nogle censorkommentarer:

”Alle elever gik selv i gang med redegørelsen.”

”Mange elever tog fint styring i deres eget oplæg. Enkelte havde ikke så mange støttepunkter i manus og havde svært ved at huske, hvad de egentlig ville fortælle. Der er meget stor forskel på den sproglige formåen og dermed også på, hvor meget indhold de får med”.

”Prøven som type synes at fungere fint.”

”Rigtig mange elever vælger et underemne, der specielt interesserer dem, og er derfor i stand til med stort engagement at tale om egne erfaringer.”

”Første del forløber oftest godt og uproblematisk, enkelte opklarende spørgsmål fra mig eller lærer.”

Og så dukker der denne kommentar op flere steder:

”Alt for meget total udenadslære!”

Det er naturligt, at eleverne under forberedelsen øver deres redegørelse, og at den derfor kan bære præg af udenadslære.

I en redegørelse er det vigtigt, at eleverne:

- har noget, de gerne vil fortælle
- bruger et enkelt sprog, som de kan overskue
- ikke bruger lange indviklede sætninger, som ligger fjernt fra deres eget sproglige niveau
- forstår det, de selv siger
- i deres dispositioner har noteret vendinger, der hjælper dem videre.

Lodtrækning

Efter fremlæggelsen af sit selvvalgte emne trækker eleven et oplæg til samtale inden for et andet af de overordnede temaer end elevens eget. Hvert oplæg må gå igen to gange. Den sidste elev skal have fire oplæg at vælge imellem. Her er det vigtigt, at læreren sikrer sig, at eleven ikke kan trække prøveoplæg inden for det overordnede tema, som eleven selv havde valgt at fordybe sig i.

Dog er der igen i år censorer, der har oplevet, at eleven skulle trække om, før eleven ramte et oplæg fra et af de andre overordnede temaer: ”Hvis eleven trækker det ”forkerte” spørgsmål, bliver hun bedt om at trække igen.” Det er netop det, der ikke må ske. Ifølge juristerne opstår der problemer, hvis der klages over prøven. Det skal vi derfor sørge for at undgå.

Der er også lærere, der giver hvert tema sin farve, sådan at det er nemt at fjerne et tema. Men det er desværre ikke i orden, da vi skal undgå, at eleverne kan gennemskue lodtrækningen.

Det er nødvendigt, at læreren har lavet en liste, der skaber overblik og sammenhæng mellem elev og det tema eller de numre, eleven ikke må trække.

Sådan kan man organisere lodtrækningen:

- Numrene ligger i åbnede æsker, sorteret efter temaer. Så kan man bare fjerne det tema, eleven ikke må komme op i. Og indimellem kan der byttes rundt på æskerne, så de ikke står samme sted. Numrene kan også ligge i konvolutter eller plastlommer i stedet for.
- Numrene fjernes mellem eksaminationerne af læreren eller eventuelt censor.
- Elever med det samme overordnede tema kan gå op efter hinanden.

Det er en god ide, at lærer og censor har talt sammen om, hvordan lodtrækningen skal foregå.

Med hensyn til hvor mange prøveoplæg man som lærer skal fremstille, kan der desværre ikke gives en opskrift. Det er ikke muligt at forudse, hvilke oplæg der vil blive trukket. Har man et hold, hvor mange har valgt at fordybe sig i det samme overordnede tema, må man lave flere oplæg til de resterende temaer. Det er i hvert fald klogt at lave et par ekstra oplæg. Censor kan hjælpe med at tjekke, om der nu er prøveoplæg nok, alt efter hvor mange elever der har valgt hvilke temaer.

Prøveoplæg

Efter at eleven har gjort rede for sit selvvalgte emne, skal der trækkes et oplæg til den efterfølgende samtale. I prøvebekendtgørelsen står der: ”Anden del af prøven er en samtale mellem eksaminator på baggrund af et igangsættende spørgsmål, som eleven trækker. Spørgsmålet skal have indholdsmæssig sammenhæng med et af de andre overordnede temaer fra tekstopgivelserne.”

Eleven skal omstille sig til en samtale om et nyt tema. Det er for de fleste elever helt klart den sværeste del af prøven. Det er heller ikke nemt at føre en samtale i cirka otte minutter. Men det er et vigtigt element i prøven. En censor skriver: ”Den følgende samtale omkring det lodtrukne spørgsmål er netop en samtale og viser netop elevens sproglige formåen og strategi med hensyn til kommunikation, så godt med begge dele.”

Kravet til prøveoplægget er: Det skal fremgå helt klart af prøveoplægget, hvilket tema der skal tales om, og hvilke tekster fra pensumopgivelserne man kan relatere til. Det igangsættende spørgsmål skal være enkelt og klart formuleret, men også rumme udfordringer for de dygtige elever.

Det er ikke meningen, at eleven skal overhøres i det opgivne stof, det vil sige give længere referater af tekster, men det er naturligt at perspektivere til tekster eller film, da man på den måde lægger op til at inddrage kultur- og samfundsdelene i samtalen.

Det er ikke nogen god ide, at prøveoplægget er forsynet med flere spørgsmål eller mange underspørgsmål. Det virker uoverskueligt for eleven. Til gengæld kan det være en rigtig god ide at benytte sig af muligheden for at sætte billeder på prøveoplægget, som kan hjælpe eleven videre, hvis man er gået i stå under samtalen. Det er især en støtte for de svage elever.

Man skal huske, at prøveoplægget lige præcis er et oplæg til samtale. Derfra udvikler den sig i forskellige retninger inden for det overordnede tema. Det har blandt andet vist sig at være en god ide at formulere prøvespørgsmålet som et *statement* med efterfølgende spørgsmål eller som et generelt spørgsmål, der ender med en personlig indfaldsvinkel. Prøveoplæg,

som stiller spørgsmål til handlingen i en bestemt tekst, må ikke forekomme, da de lægger op til endnu en redegørelse.

Et eksempel på et prøveoplæg kunne være:

Thema: Jung sein

Frage: Jugendliche haben viele Probleme, auch mit ihren Eltern. Ist das auch bei dir so?

Zu diesem Thema haben wir folgende Texte gelesen:

Der Brief, Begegnung in der Disko, Engel und Joe

[Tre billeder: et fra Engel und Joe, hvorpå man ser mor og Joe/et billede, der viser unge på et diskotek/et billede fra Alles klappt]

Censorerne har meldt tilbage med eksempler på forskellige oplæg, som de oplevede som velfungerende.

Thema: MUSIK

Frage: Deutsche Musik, englische Musik – was hören Jugendliche – warum?

Texte, Filme: Oh Shit Frau Schmidt, Millionär, Jenseits der Stille.

Billeder: Nena+99 Luftballons, Beatles, et billede fra filmen ”Jenseits der Stille”.

Thema: ZUKUNFT

Frage: Für junge Leute ist eine Familie für die Zukunft wichtig. Was meinst du?

Texte/Filme: Allein oder im Hotel Mama, Träume und Gedanken, Lust auf die Zukunft, Au Pair.

Billeder: En lykkelig firepersonersfamilie, en karrierekvinde, en baby.

Andre eksempler:

Anders sein – was verbindest du damit?

Welche Rolle spielen Freunde für junge Leute?

Warum sind Märchen, deiner Meinung nach, heute noch populär?

In welchen Situationen braucht man gute Freunde?

Prøveforløbet

Censorerne giver udtryk for, at det er en god oplevelse at være censor hos kollegaer rundt om i landet. Prøveformen inddrager eleven positivt og giver ham/hende mulighed for medindflydelse.

En censorkommentar: ”Den samlede prøve fungerer godt. Elevens engagement er størst i forbindelse med det selvvalgte emne, og eleven får en god start med dispositionen til det selvvalgte emne. Denne prøveform virker behagelig, meget relevant og mere rolig for alle parter end tidligere prøver med lytteøvelserne.”

Det er helt klart sådan, at den frie del af prøven er vanskeligst for eleven. Derfor er det vigtigt, at vi arbejder med mange samtaleøvelser, der træner eleverne i at tale om de generelle problemstillinger i temaet.

Under prøven tager censor og lærer notater på evalueringsskemaet, som findes på side 42 i prøvevejledningen.

Karakterfastsættelsen

Efter prøvens to dele skal der gives en karakter. Det er helhedsindtrykket, der skal bedømmes. Når lærer og censor løber punkterne på evalueringsskemaet igennem sammen, så er det som regel ikke så svært at pejle sig ind på den rigtige karakter.

Censorerne giver samstemmende udtryk for, at der var stor enighed om karaktererne. Som en censor udtrykker det: ”Absolut gnidningsfrit, der var fuldstændig enighed om de karakterer, der blev givet. Fint samarbejde lærer og censor imellem.” En anden censor skriver: ”Ofte stor enighed i vurderingen, da den nye karakterskala er så velbeskrevet.”

Tjekliste

Hvad er det, man så skal huske af formelle og praktiske ting i forhold til prøven?

Tekstopgivelser

Fælles tekstopgivelser ligger mellem 30-40 normalsider.

Fælles pensum skal underskrives af skolens leder.

Disposition

Overordnet tema – selvvalgt emne

Ikke Mig selv som emne

Et passende antal stikord eller vendinger

Elevens kilder med normalsidetæl (en normalside = 1.300 bogstaver)

Udelukkende tyske kilder

Ikke Mig selv som kilde

Flere forskellige teksttyper som kilder (mindst to)

Ingen illustrationer (kun hvor det er absolut nødvendigt)

Underskrift fra lærer og elev

Prøvespørgsmål/oplæg

Det overordnede tema fremgår tydeligt

Ikke lange tekststykker, men et igangsættende spørgsmål

Tekstopgivelser, der kan relateres til

Gerne illustrationer

Ingen stikord!

Til censor sendes

Tekstopgivelsesblanketten

Elevernes dispositioner

Prøvespørgsmål/oplæg

Oversigt, der viser sammenhængen mellem elev, overordnet tema og selvvalgt emne

Oversigt over elevrækkefølge til prøven

Følgebrev, hvor man blandt andet redegør for lodtrækning

Lærers e-mail-adresse og telefonnummer, eventuelt træffetid.

Fagkonsulentens konference

På fagkonsulentens konference i SkoleKom kan man holde sig orienteret om prøverne.

Der er ligeledes www.emu.dk, hvor fagkonsulenten orienterer, og hvor der er links til Skolestyrelsen m.m.

Tak til censorerne

En stor tak til de mange beskikkede censorer for den store arbejdsindsats, de har ydet. Tak for mange gode, informative og levende tilbagemeldinger fra hele Danmark. Disse tilbagemeldinger har dannet grundlag for det, jeg har skrevet om FSA.

FS10

Det er sidste gang, at prøverne i FS10 blev afholdt under den form, der nu vil blive beskrevet. Dog er der stadig sygeprøverne i december 2009.

FS10, den skriftlige prøve

Den skriftlige prøve i 10. klasse varer tre timer. Eleverne får udleveret et prøvehæfte, der indeholder tre forskellige prøveoplæg, som eleven kan vælge blandt. Bedømmelsen af den skriftlige prøve foretages af en af Undervisningsministeriets beskikkede censorer og tysklæreren. Efter at begge parter har afgivet deres karakterer, skal de under en telefonsamtale eller per mail blive enige om en fælles karakterliste, som derefter sendes til skolens kontor. Her er det vigtigt, at skolen over for den beskikkede censor oplyser lærerens e-mail-adresse og telefonnummer.

Årets emner var:

1. Dafür geben Kids ihr Geld aus	valgt af cirka 32 %
2. Mit dem Pferd durch Europa	valgt af cirka 8 %
3. Deutschland sucht den Superstar	valgt af cirka 60 %

Opgavesættet får mange rosende ord med på vejen, og censorerne giver udtryk for, at eleverne stort set svarer på alle punkterne i opgaveformuleringerne.

Censorkommentarer: ”Igen i år var opgaveoplæggene gode. Eleverne kunne få stor hjælp af billeder og tekster, og selve opgavens formulering var klar og overskuelig.” Og: ”Generelt et fint opgavesæt med gode illustrationer og vedkommende emner.”

Det første emne, *Dafür geben Kids ihr Geld aus*, var et emne, som eleverne fint kunne forholde sig til. Opgaven er sat overskueligt op, og eleverne havde ikke svært ved at fortælle, hvad de selv bruger deres penge til. Det kneb lidt mere med den del, hvor der skal kommenteres og kan sammenlignes.

En censorkommentar: ”Godt tema, fordi det var her, eleverne havde mulighed for at vise indsigt i og formidle viden om samfunds- og kulturforhold. Nogle sammenlignede ungdomstendenser i Tyskland og Danmark. Temaet var personligt relevant for den enkelte. Alle var i stand til at kommentere og tage stilling.”

Mit dem Pferd durch Europa var overskriften for det 2. emne, som var det frie, fabulerende emne i opgavesættet. Censorerne har oplevet udnyttelsen af baggrundskortet meget forskelligt. Nogle elever holder sig til den beskrevne rejserute og udnytter kortet, hvorimod andre lader deres fantasi løbe af med sig og kommer vidt omkring i verden, for eksempel til Kina. Dette emne er nok også mest et pigeemne. Og mange piger forstår at flette romantiske oplevelser ind i historien. Men det er svært for mange at holde fast i den røde tråd gennem hele historien.

Censorkommentarer:

”Den frie opgave er (som sædvanlig) den opgave, der appellerer mindst til eleverne. Ærgerligt, for det er faktisk en meget, meget fint sammensat opgave. Det er en god idé med en lille tekst, som giver et afsæt til løsningen, og det i baggrunden optrædende kort giver også noget at arbejde videre med. Ligeledes er det tilhørende billede klart og velvalgt.”

”Opgaveformuleringen giver god mulighed for at bygge videre på historien, og eleverne er ikke helt på bar bund, når de skal i gang med opgaven.”

”Vi bliver også klogere, med hensyn til hvad eleverne virkelig ved noget om:

”At der kan fås hash i Holland, er dog almindeligt kendt.”

Og så var der opgave 3, Deutschland sucht den Superstar, som var dette års absolutte ”bestseller”, som en censor skriver. De fleste elever havde valgt denne opgave. Det er ganske naturligt, da dette tema generelt optager mange mennesker i Danmark. Det er et tema, der er aktuelt på tværs af grænserne, som eleverne ved noget om, og som de nemt kan forholde sig til. Mange af dem har endda deres egen lille drøm om at blive berømt.

Censorkommentarer:

”Meget oplagt og relevant emne. 133 af de 216 rettede opgaver valgte dette emne. Både de kritiske og tilhængere af medicirkusset. Oplægget er det mest moderne og smarte i layoutet, og alene det gør det attraktivt at vælge. Alle unge har en holdning til emnet og kan udtrykke sig for eller imod et talentshow. Spørgsmål to er det, elever har sværest ved at svare på rent sprogligt.”

”Det mest konkrete spørgsmål, ”Erzähle von Talenten...”, kunne klares fint, alle kendte programmerne og deres helte, både danske og amerikanske, ja endda tyske, en hel del kendte endda nogle personligt.”

Omfang af besvarelserne

Hvad er vigtigst? Indholdet eller sproget? Igen i år viser eleverne generelt stor fortælleglæde, og det er vigtigt at holde fast i. Dog lader kvaliteten i en del stile meget tilbage at ønske.

Nogle censorer melder desværre, at der er stile, som kun fylder to-tre linjer, og det er trist. Mens andre fortæller begejstret om mange elever, der skriver cirka to sider. De fleste

besvarelser fylder en til halvanden side på computeren. Og det opfattes af censorerne som meget passende. Det kan være problematisk, hvis eleverne skriver enten for meget eller for lidt. Skriver eleven meget, kan det gå ud over sproget, det vil sige sprogrigtigheden, og det går igen ud over den endelige bedømmelse. Der er også en del, som regel ret svage elever, der skriver mindre eller væsentligt mindre end en halv side, og der er opgaven tit ikke besvaret fyldestgørende. Men det er helhedsindtrykket, der bedømmes, og vi kan ikke på forhånd lade det trække ned.

En censorkommentar: ”Det er meget bedre at aflevere halvanden gennemarbejdede sider, hvor der er ”kælet for detaljerne”, end tre sider, fyldt med fejl. Og computerens muligheder i relation til netop egen processkrivning synes der heldigvis større og større bevidsthed om. Skrivelysten er fortsat stor, og indholdet er gennemgående godt og tænksomt. Men den helst stor udfordring er altså fortsat den sproglige korrekthed – eller snarere manglen på samme.

It

Der er færre og færre elever, der skriver i hånden. De fleste censorer har kun modtaget to-tre af den slags stile. Det er tilladt at anvende både stavekontrol og grammatikkontrol. Men desværre kan man ikke umiddelbart aflæse det i det færdige produkt. Det har stadigvæk ikke haft den effekt på sprogrigtigheden, som man kunne ønske. Men det er måske heller ikke alle stave- og grammatikkontrolprogrammer, der fungerer efter hensigten. En del stile bærer desværre også præg af, at eleven ikke har udnyttet de tre timer, de har haft til rådighed for at skrive stilen.

Eleverne skal lære at bruge de tre timer fornuftigt. De færreste elever laver brainstorm og prøver at strukturere deres stil. Det er vigtigt, at vi også i tyskundervisningen arbejder med faserne i procesorienteret skrivning.

Det er også tilladt at bruge en elektronisk ordbog.

Sprogrigtighed

Censorkommentarer:

”Men som en relativ ny tendens er også den sproglige kvalitet begyndt at følge med.”

”Eleverne virker mere sikre i at bøje udsagnsordene. Det, der er sværest for dem, er at bruge bisætninger rigtigt med Verb am Ende, korrekt brug af infinitiv og de elementære ting som navneords flertal og navneord med stort. Brugen af modalverber er også meget usikker. De skal trænes mere i at skrive procesorienteret, sådan at de selv kan rette deres fejl.

”Hurra” kunne man råbe, når man læser om sproglig kvalitet og om større sikkerhed i bøjning af verberne, men censorerne er desværre slet ikke enige.

Listen over fejltyper ligner sig selv fra sidste år:

Kongruens

Ordstilling

Verbalformer

Kasus og tal

Storskrivning af substantiver (optræder igen)

Og sidst men ikke mindst:

Fejlslags i ordbogen. Denne bog, som eleverne tilsyneladende ikke har det bedste forhold til. Mange censorer melder, at eleverne bruger ordbøgerne flittigt, men desværre tit forkert. Det er heller ikke helt let. Ordbøger er ikke nemme at bruge. Det er også vigtigt, at eleverne har nye ordbøger til rådighed under prøven. Og så skal eleverne være hjemme i de forkortelser, ordbøgerne benytter.

Ordbøgerne skal bruges til konkrete ordopslag, men også bruges til at kontrollere:

- et substantivs køn og flertalsform
- vendinger i forbindelse med verber eller substantiver
- bøjning af de uregelmæssige verber.

Eleverne skal lære, at ord tit skal slås op i sammenhæng. Det er ikke altid en god ide at slå op ord for ord. Det er tit dér, det går galt, og vi får mærkværdige formuleringer at se. Mange elever er ikke sikre i ordklasserne på dansk, eller de er ikke bevidste om, at de skal være opmærksomme på ordklassen, når de slår op.

Se disse eksempler:

Sie wurde Schild	(Hun blev skilt)
Wenn man Taube ist	(Når man duer)
Du müssen Riese	(Du må kæmpe)
Ich säen meine Mutter	(Jeg så min mor)
Die heilen Welt	(hele verden)

”Eleverne vil meget gerne kommunikere. De har en masse på hjerte, men har ikke ordforrådet på tysk til det. Derfor oplever man ofte ”oversat sprog”.”

Andre typiske fejl

Sammenblanding Stadt-Staat (Belgien ist eine große Stadt)

Junge i stedet for Jugendliche/junge Leute

Anvendelse af bleiben/werden

Forveksling aus/auch/auf

Forveksling sehr/viel

Das ist Spaß i stedet for Das macht Spaß

Betydningen af bekommen, werden, geben, nehmen

Wären i stedet for sein

Dass/das

Og så er der også en del fejl som afsmitning fra engelsk:

Also i stedet for auch

Was i stedet for war

Become/bekommen

When/wenn i stedet for als

Der optræder også stavefejl, hvor man kunne undre sig over, at disse ikke er fanget af stavekorrektoren.

Forbytning af ie/ei, for eksempel teif i stedet for tief.

Der er dog mange steder, hvor vokalforbytning af ei giver et ord, der ligeledes findes på tysk, for eksempel: bleibe – bliebe, heißen – hießen osv.

FS10, den mundtlige prøve

Det er i indeværende skoleår sidste gang, vi holder prøven på denne måde. Fra skoleåret 2009/2010 kommer der en ny prøve, der lægger sig op ad den nye prøve i 9. klasse.

Prøvens form

Den mundtlige prøve bestod af elevens redegørelse for indholdet af en lyttetekst og en ektemporaltekst inden for et fælles tema, som eleven har 20 minutter til at sætte sig ind i.

Derefter fortsætter prøven med en samtale med udgangspunkt i det samme tema.

Tekstopgivelser

Der opgives 50-60 normalsider, som danner baggrund for prøveoplæggene.

Tekstopgivelserne skal være alsidigt sammensat og af passende sværhedsgrad. Der skal opgives normalsidetallet og tekstens kilde. Tekstopgivelserne skal være underskrevet af lederen.

Her er nogle censorkommentarer, som viser, hvor forskelligt man oplever prøverne.

”Jeg har igen i år gennemlæst tekstopgivelserne med stor interesse, og det er glædeligt at konstatere, at de har overholdt alle gældende formalia, men samtidig udvist kreativitet, alsidighed og variation. Det er et område, som lærerne har flot styr på. Variationen kommer blandt andet til udtryk ved, at der naturligt nok er anvendt et grundmateriale, som skolen har haft til rådighed, men at dette er sat sammen med artikler fra diverse tidsskrifter, tyske aviser og tekster hentet fra internettet.”

”De forskellige genrer dækkes også fint ind. Der er sag- og skønlitteratur, lyrik, sange, fotos og film, således at ikke-skrevne materialer er udmærket repræsenteret.”

”Flere steder var der ikke orden i tekstopgivelserne. Der manglede kildeangivelser, og opgivelserne var ikke skrevet under af leder.”

Prøveoplæggene

Det er sidste gang, vi konstaterer, at de prøveoplæg, der er til rådighed, er forældede. Men censorerne udtrykker samstemmende, at lærerne har lagt megen energi i at få prøven til at fungere så godt som muligt. De typiske emner var: Anders sein, Musik und Medien, Ausländer, Freizeit, Sport, Reisen/Urlaub, Veränderungen, Familie, Jung sein, Krieg m.m.

Undervisningen

Når man læser censorernes tilbagemelding, får man øje på områder, som vi skal arbejde mere med i tysktimerne.

At udtrykke sin mening

Eleverne skal være i stand til at kommentere, kritisere, udtrykke deres mening på tysk. Derfor er det vigtigt, at vi træner det ordforråd, der er brug for, sådan at de også kan variere deres sprog både mundtligt og skriftligt. Man kan for eksempel sørge for, at eleverne skriver mange tekster med udgangspunkt i deres holdninger til forskellige problemstillinger, for eksempel:

Meine Meinung über Ferien mit den Eltern, Hausaufgaben, Musik, alte Leute, Technik.
Eller lad dem skrive på tid – højst fem minutter: Deine Meinung über Talkshows, Bandenkriminalität, Hausaufgaben usw. Eller ganske enkelt lade dem fortælle om noget, de har oplevet: Erzähle von deiner Familie, deiner Schule, deinen Ferien.

Verber og substantiver

Eleverne skal arbejde med verber og substantiver, sådan at de medtænker en præposition, for eksempel:

Ich freue mich über

Freude an

Angst vor

Ich habe Spass an

Ich ärgere mich über

Ich habe keine Lust zu

Større kendskab og sikkerhed i ordklasser på dansk

Lav eksempelvis et samarbejde mellem tysk, dansk og engelsk med hensyn til de grammatiske betegnelser.

Fokus på brugen af personal- og possessivpronominer

Forslag - sproglig iagttagelse:

Lad eleverne finde alle personal- og possessivpronominer i en tekst.

Lad dem liste op, hvad de betyder.

Lad dem skrive sætninger, hvor de bruger dem.

Lad dem arbejde med hulsætninger, hvor alle pronominer mangler.

Ændre pronomen flere gange i den samme sætning og iagttag betydningsændringen. Lav eventuelt en sketch over sætningen ”Anne nimmt ein Radiergummi.”

Sæt et scenarie op med tre personer: Anne, en dreng, en ich-person og en du-person.

Ich-personen siger sætningerne højt – Anne tager det rigtige viskelæder.

Anne nimmt ihr Radiergummi.

Anne nimmt dein Radiergummi.

Anne nimmt mein Radiergummi.

Anne nimmt sein Radiergummi.

Man kunne sagtens lave denne øvelse i grupper som en slags *cooperative learning*-øvelse. Man kan også ændre det til, at det også bliver en øvelse med imperativ:

Anne, nimm mein Radiergummi! Så har man brug for endnu en person/en pige.

Bevidsthed om at vælge de rigtige præpositioner

Lær eleverne, at der altid følger bestemte præpositioner med bestemte verber, substantiver eller endda adjektiver. Man skal ikke slå præpositionen isoleret op, men man skal slå for eksempel ordet glæde op og finde det udtryk man vil bruge: glæde over, glæde til?

Arbejde med ordbogsopslag

Det er altafgørende, om en elev er trænet i og dermed fortrolig med at benytte en ordbog.

Eleven skal huske:

- Det er forbudt kun at læse det første ord.
- Man skal vide, hvad bogstaverne efter ordet står for.
- Man skal kunne finde de uregelmæssige verber.
- Man skal huske at slå grundformen op.
- Man skal slå præpositioner op i sammenhæng med verbet eller substantivet.

Ordstillingsproblematik

Eleverne skal vide, at de skal være opmærksomme på ordstillingen i følgende

sammenhænge:

Afsmitning fra engelsk: ” Gestern ich sah ..”

Perfekt

Sætninger med modalverber

Ledsætninger

Forbindelser med infinitiv med zu

Og for de kræsne: tid før sted

Tak til censorerne

Også på dette sted skal der lyde en meget stor tak til alle jer censorer. Tak for jeres gode kollegiale samarbejde med lærerne rundt omkring, men også for de mange gode, udførlige og seriøse input fra jeres evalueringer, uden hvilke det ville være umuligt at skrive dette dokument.

Den nye prøve på FS10-niveau

Det er tydeligt, at alle glæder sig til, at der kommer en ny prøve for FS10 i tysk fra skoleåret 2009/2010. I det følgende vil jeg forsøge at beskrive de to nye prøver. Jeg er klar over, at der, når prøverne skal anvendes og forberedes i praksis, vil opstå mange spørgsmål. Dem må vi tage stilling til hen ad vejen og hjælpe hinanden med at løse.

Den skriftlige prøve FS10

Fra prøvebekendtgørelsen

- 4.1. Prøven består af en skriftlig og en mundtlig del, som kan afsluttes hver for sig.
- 4.2. Den skriftlige del af prøven omfatter en opgave i sprog og sprogbrug samt en opgave i skriftlig fremstilling. Opgaverne stilles af Skolestyrelsen.
- 4.3. Til besvarelsen af opgaven i sprog og sprogbrug og opgaven i skriftlig fremstilling gives der samlet tre timer.
- 4.4. Der prøves i at
- udtrykke sig skriftligt i et forståeligt og sammenhængende sprog
 - udtrykke sig med et centralt ordforråd, herunder faste udtryk og vendinger
 - anvende grundlæggende sprogbrugsregler, så kommunikationen lykkes
 - stave og sætte tegn, så kommunikation lykkes
 - afpasse udtryksformen efter hensigt, modtager, situation og genre
 - udvise kendskab til kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande.
- 4.5. Ved prøven må der anvendes ordbøger og grammatiske oversigter. Ved brug af computer må der anvendes tekstbehandling med stave- og grammatikkontrol samt elektroniske ordbøger.
- 4.6. Der gives én karakter.

Kommentar

Det betyder, at den nye FS10-prøve nu består af to dele. Den første del prøver elevens viden, når fokus er på det sproglige alene. Der er ikke afsat et bestemt tidsrum til denne del af prøven. Det foreslås, at eleven bruger cirka 30 minutter. Denne del af prøven vil ligne den fra FSA meget. Der kan dog forekomme andre emner, end dem vi hidtil har set i FSA. Den anden del er en prøve i skriftlig udtryksfærdighed. Eleven skal vælge mellem to forskellige prøveoplæg. Den forventede længde angives med et cirkatal. Hensigten er, at eleven ikke bruger tid alene på indhold, men også på at rette sin opgave igennem. Der kan eventuelt forekomme tematisk sammenhæng mellem prøvens dele.

Den mundtlige prøve FS10

Fra prøvebekendtgørelsen

4.7. Til den mundtlige del af prøven opgives et alsidigt sammensat stof inden for fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder. Opgivelserne skal omfatte 40-50 normalsider af passende sværhedsgrad, omfattende skønlitteratur og sagprosa. Herudover opgives ikke-skrevet materiale, for eksempel billed- og lydmedier. Stof fra flere tysktalende lande skal være repræsenteret i opgivelserne.

4.8. Årets opgivelser inddeles i fire-seks temaer, som alsidigt dækker det opgivne stof. Eleven trækker lod imellem disse temaer. Inden for det lodtrukne tema vælger eleven i samråd med læreren et emne, som danner grundlag for elevens redegørelse ved den mundtlige prøve.

4.9. Efter lodtrækningen af temaet, der finder sted tidligst 10 dage, inden de skriftlige prøver påbegyndes, afsættes der undervisningstid til, at eleven kan arbejde med det selvvalgte emne. Til brug for redegørelsen udarbejder eleven sin disposition.

4.10. Prøven består af elevens redegørelse for det selvvalgte emne samt en samtale ud fra elevens redegørelse. Til brug for redegørelsen medbringer eleven sin disposition til prøven.

4.11. Der prøves i at

- redegøre for og dokumentere indsigt i et selvvalgt emne inden for et lodtrukket tema
- deltage i en samtale på baggrund af det selvvalgte emne og det lodtrukne tema
- tale tysk med en klar og forståelig udtale og intonation
- anvende grundlæggende sprogbrugsregler, så kommunikationen lykkes
- udvise kendskab til kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande.

4.12. Prøven varer 20 minutter, inkl. karakterfastsættelsen.

4.13. Der gives én karakter.

Kommentar

Den nye FS10-prøve ligner FSA-prøven meget og er en videreudvikling af denne. Her er en opstilling, som viser forskelle og ligheder.

FSA	FS10
Eleven vælger et emne på baggrund af alle årets overordnede temaer.	Eleven vælger et emne på baggrund af et tema ved lodtrækning.

Eleven vælger tekster, som emnet baseres på. Disse tekster kan enten være nye tekster eller tekster fra det fælles opgivne pensum.	Eleven vælger tekster, som emnet baseres på. Disse tekster må ikke være fra det fælles opgivne pensum.
Eleven laver en disposition.	Eleven laver en disposition.
Eleven må, kun hvis det er påkrævet, sætte et billede på sin disposition.	Eleven må medbringe grafiske illustrationer, som eleven har udfærdiget som støtte under prøven.
Dispositionen underskrives af lærer og elev og sendes til censor senest 14 dage før den mundtlige prøve.	Dispositionen underskrives af lærer og elev og sendes sammen med de grafiske illustrationer til censor senest 14 dage før den mundtlige prøve.
Til redegørelsen er der afsat fem minutter.	Til redegørelsen er der afsat syv minutter.
Samtalen tager udgangspunkt i et lodtrukket oplæg inden for et andet tema end det, elevens selvvalgte emne falder under.	Samtalen tager udgangspunkt i elevens redegørelse og breder sig efterhånden ud til hele temaet.
Samtalen varer cirka otte minutter.	Samtalen varer cirka syv minutter.

Prøvebekendtgørelsen finder I her:

www.skolestyrelsen.dk/skolen/afsluttende%20proever/2%20fagene/~media/Styrelsen/afsluttendeproever/pdf/Proevevejledninger/Proevevejledninger%202009/Tysk.ashx

Prøvevejledningen finder I her:

www.skolestyrelsen.dk/skolen/afsluttende%20proever/2%20fagene/~media/Styrelsen/afsluttendeproever/pdf/Proevevejledninger/Proevevejledninger%202009/Tysk.ashx

Fælles Mål 2009

Fra den 1. august gælder der nye fælles mål for alle fag. Fælles Mål 2009 for tysk beskriver, hvilke trin- og slutmål der skal nås inden for de centrale kundskabs- og færdighedsområder. I forhold til de første fælles mål er der sket en del ændringer. Beskrivelserne er skrevet sammen med læreplanen under overskriften læreplan, og signalementet er taget ud.

Hæftet er bygget således op:

Formål for faget

Trin- og slutmål

Slutmål og trinmål, synoptisk opstillet

Læreplan

Undervisningsvejledning

I forhold til de konkrete prøver i tysk er det slutmålene efter 9. og 10. klassetrin, der er interessante. I de gamle fælles mål var der trinmål efter 10. klasse, og slutmålene efter 9. og 10. klassetrin var identiske. Der findes ikke længere trinmål for 10. klassetrin, men udelukkende slutmål. Slutmålene efter 9. og 10. klassetrin ligner hinanden en del.

Slutmål efter 9. klassetrin

Ændringerne for slutmålene efter 9. og 10. klassetrin kan vises således:

Fælles mål 2004 Slutmål efter 9. og 10. klassetrin	Fælles Mål 2009 Slutmål efter 9. klassetrin	Fælles Mål 2009 Slutmål efter 10. klassetrin
Kommunikative færdigheder	Kommunikative færdigheder	Kommunikative færdigheder
	Slutmålene er bygget op efter samme princip som færdighederne i den europæiske referenceramme: Lytte - forstå. Læse - forstå. Samtale. Redegøre. Skrive.	Ditto
Hovedindhold	Hovedindhold og detaljer	Ditto
Centrale emner	Centrale og nære emner	Kendte emner
Redegøre opfattes som en delfærdighed under begrebet	Redegøre opfattes som en selvstændig færdighed	Ditto Fremlægge et forberedt

samtale	Redegøre for hovedindholdet og væsentlige detaljer (...) på baggrund af forskellige typer tekst, lyd og billeder og personlige erfaringer	emne og redegøre for, kommentere og udtrykke synspunkter
Søge og udnytte informationer	Søge og udnytte informationer er flyttet ind under sprogtilegnelse	Ditto
Udtrykke sig skriftligt i et forståeligt sprog	Udtrykke sig skriftlig i et forståeligt og sammenhængende sprog	Ditto
Sprogbrug	Sprogbrug	Sprogbrug
udtale	Udtale og intonation	Ditto
Udnytte viden om ligheder ...	Flyttet til sprogtilegnelse	Ditto
	Anvendelse af lytte-, læse- og kommunikative strategier	Ditto
Centralt ordforråd	Grundlæggende ordforråd	Centralt ordforråd
Sprogtilegnelse	Sprogtilegnelse	Sprogtilegnelse
	Udnytte viden om ligheder ...	
Vælge lyttestrategier Anvende læse- og kommunikationsstrategier	Vælge relevante lytte-, læse-, skrive- og kommunikationsstrategier	Udnytte deres viden om strategier
	Uddrage og anvende informationer	Ditto
	Udnytte de muligheder, der er for at anvende tysk i og udenfor skolen, heriblandt ved hjælp af internettet	Ditto
	Anvende it og mediers mulighed i forbindelse med tekstproduktion,	Ditto

	kommunikation, informationsøgning og i forbindelse med netværk	
	Vælge praktisk-musiske udtryksformer, herunder it- baserede udtryksformer, der understøtter det sproglige udtryk	Ditto
Kultur- og samfundsforhold	Kultur- og samfundsforhold	Kultur- og samfundsforhold
	Anvende grundlæggende viden om geografi og historie	Ditto
		Anvende tysk som kommunikationsmiddel, for eksempel i internationale projekter og ...
	Vise forståelse for andres levevis og kulturer	Ditto

I kan finde et link til Fælles Mål 2009 for tysk her:

www.uvm.dk/~media/Publikationer/2009/Folke/Faelles%20Maal/Filer/Faghaefter/090708_tysk_11.ashx

It

It ved prøverne

Skriftlige prøver

Det er blevet ganske naturligt for vores elever og for os at bruge computeren som arbejdsredskab i forbindelse med undervisning. Derfor ser vi heller ikke mange elever, der skriver deres skriftlige opgaver i hånden. Det er tydeligt under de skriftlige prøver, at

eleverne bruger computeren. Ganske få elever, måske 40 i hele landet, skriver deres skriftlige opgave i hånden.

Desuden er der mulighed for, at skolerne har installeret en elektronisk ordbog på deres computere. I hvor stort omfang det sker, er vi ikke klar over, men det kunne være interessant at undersøge, da man på denne måde til dels kommer ud over problemet med for gamle ordbøger.

Mundtlige prøver

I de mundtlige prøver har man hidtil under forberedelsen til FS10 kunnet stille en computer med elektronisk ordbog til rådighed, hvis eleven var trænet i det. Prøverne har ændret sig således, at det ikke længere er relevant. Men internettet og computeren er uvurderlige arbejdsredskaber under forberedelsen af prøven for både elever og lærere.

Køn og it

Begge køn bruger it i samme omfang under prøverne.

It i undervisningen

Hen over de sidste mange år er it blevet en mere og mere vigtig medspiller i undervisningen generelt og i sprogundervisningen i særdeleshed. Det er på internettet, vi som lærere deler viden og udveksler gode ideer og henter inspiration til for eksempel evaluering. Og mange af os bruger elevintra til at kommunikere med vores elever på og giver dem dermed en individuel kontaktmulighed, der bidrager til undervisningsdifferentiering.

Det er på internettet, vi henter informationer om aktuelle begivenheder, der gør undervisningen mere levende og interessant. Det er fra internettet, vi henter billeder, film, lyd, tekster og musik. Det er på internettet, vi finder interaktive programmer, for eksempel til træning af grammatiske detaljer, ordforråd m.m., men også spændende undervisningsprojekter som for eksempel *webquests*. Her kan jeg ikke lade være med igen at nævne den guldgrube, som SkoleKom-konferencen for tysklærerne er. Desuden er der EMU'en, hvor der blandt andet også ligger oplæg til at lave *webquests* med eleverne. Det er

på internettet, vores elever finder tekster til deres selvvalgte emne, træner grammatik, skriver mails til pennevenner osv.

Computeren

Computeren indeholder ligeledes mange muligheder for at støtte eleverne i deres fremlæggelse af projekter. Der er blandt andet PowerPoint, som efterhånden kan bruges meget avanceret, og programmet Photo Story, som rummer mange muligheder. Desuden er der muligheden for at optage lyd eller film på computeren. På computeren kan vi gemme på harddisk eller ved hjælp af usb-stik eller eksterne harddisks. Og så er der de interaktive tavler. De af lærerne, der er så heldige at have en interaktiv tavle i det klasselokale, hvor de underviser i tysk, har fantastiske muligheder for at gøre deres undervisning endnu mere levende.